

entrevista

Dolors Ferran

La següent entrevista està feta a la Sra. Dolors Ferran i Casas, nascuda el dia 13 de setembre de 1913, i amb la col·laboració del seu marit, el senyor Joan Puig i Fort, nascut el 20 de novembre de 1913. Ens intenta aproximar a la vida del poble d'Alcover, abans, durant i després de la guerra. Paralelament, ens endinsarem a la vida de la fàbrica d'espardenyes, en la qual hi treballaren moltes noies d'Alcover, entre les quals hi ha l'entrevistada.

- On va començar a treballar? Com hi va entrar?

A l'edat dels 16-17 anys, abans de la guerra, vaig començar a treballar a ca Gaspar, al taller d'espardenyes situat al carrer de ca Jordi, la casa que fa xamfrà amb la carretera. Jo treballava amb el pare al camp, i vaig sentir dir que demanaven gent per treballar en un taller d'espardenyes, i m'hi vaig apuntar.

- Quants treballadors/es hi treballaven en aquella època a la fàbrica?

Abans de la guerra, al taller hi treballaven unes 35 persones, la majoria eren noies, entre les que recordo la *Maria Rossendo*, la *Soleta Marina*, la *Maria Fuguet*, la *Maria Paneró*, la *Genoveva Benet*, la *Maria Rosich*...

- De quines condicions laborals gaudien?

En principi, anavem a preu fet; començàvem a les vuit del matí fins a les dotze del migdia i a la tarda hi anàvem de tres a set, de dilluns a dissabte. El sou en aquella època es considerava baix, la majoria de les noies cobràvem de 18 a 20 pessetes i les que feien més hores cobraven de 25 a 35 pessetes. La moneda d'aquell moment eren els duros de plata, que equivalen actualment a les dues pessetes. Altres monedes antigues que recordo eren les peces d'un cèntim, anomenat "l'arangador", les peces de coure, de dos, de cinc i de deu cèntims.

Quan s'acabava el mes i era l'hora de cobrar havíem d'anar a casa de l'amo, el senyor Gaspar, que vivia juntament amb la seva muller, la senyora Mercè, a la primera casa del carrer del Rec, a sota, hi tenien la botiga on venien les espardenyes.

El nostre contracte era de paraula, i la majoria de nosaltres no estàvem assegurades. Per aquest motiu, quan hi havia problemes laborals, ens reuníem. La veu cantant del grup la portava la *Soleta Marina*. Després de la guerra, però, i amb l'entrada del nou amo, el *Xico*, ens van assegurar a totes.

Dolores Ferran i el seu marit, quan era soldat

- Quines festes celebràveu?

De festes no en féiem gaires, més que res celebràvem festes religioses. Recordo que per Setmana Santa cada vespre, per allà a les vuit, feien el sermó de les ànimes a l'església i tot el poble, menys el jovent, hi anava. Quan sortíem

---

anàvem carrer del Rec avall fins als Quatre Cantons i cap als porxos de la plaça. Llavors també ens ho passàvem bé. Una altra festa era la Fira d'Alcover, que era molt important. Allà a l'església Nova, hi havia una plaça on la gent de la muntanya baixava a vendre el bestiar i els productes del camp.

- Com es fabricaven les espartenyas?

Dos o tres homes treballaven a casa i s'encarregaven de fer la forma de la sola de les espartenyas. A partir d'aquí, començava la feina de les dones al taller. Les noies séiem en uns bancs llargs, potser hi havia quatre o cinc bancs. L'ajudant de l'encarregat, el germà de la Llúcia Balanyà, ens repartia la feina: ens donava una dotzena d'espartenyas i a partir d'aquí nosaltres, amb uns peus de fusta que servien de motlle, posàvem la sola i hi cosíem al voltant una treneta ben tibant i, amb un punxó, ordàvem dues parts de la llata per tal de poder-hi passar després les agulles.

Amb betes a les mans per evitar que se'ns llaguessin, cosíem la roba a la sola. Era una roba d'una tela forta, i la que sobrava es retallava i la picàvem amb un tros de fusta. Un dels encarregats de fer això era el Plàcid, l'home de la Clotilde.

En un principi, tota la feina es feia a mà, la maquinària va aparèixer després de la guerra i el taller va quedar petit, per la qual cosa es traslladà al passeig de l'Estació, davant de l'antiga fàbrica trencadora d'avellanes. Mentre no hi havia el taller de baix, les noies continuaven la feina a casa. Quan tenien la feina feta, anaven a la fàbrica i allà la revisaven. Si hi havia el punt massa llarg ens renyaven, perquè representava que l'espartenya no estava ben cosida.

- Quines conseqüències va patir la fàbrica durant i després de la guerra?

Un dia, mentre treballàvem, van venir uns nois dient que s'havia proclamat la República, recordo que era el 14 d'abril però no sé de quin any, però va durar molt poc. Després de la República, es va començar a revolucionar el món i poc després esclatà la guerra.

Una de les conseqüències més greus de la guerra va ser la mort de l'amo de la fàbrica, Gaspar. Recordo aquell dia quan, a les vuit del matí, em vaig llevar per anar a tirar unes cartes a correus. La sorpresa fou quan vaig trobar-me l'amo i uns homes amb els cabells i el coll de camisa drets, que baixaven de la casa de la Vila per matar-lo. Aquests homes eren els rojos i perseguien l'amo perquè era de dretes. A causa de la mort de l'amo, el *Xico*, que era d'esquerres, va passar a dirigir la fàbrica. Aquest hi va ser fins l'entrada dels nacionals al poble, moment en què es va haver d'exiliar.

Recordo que durant la guerra, mentre treballàvem, sentíem el soroll dels avions de bombardeig, els quals s'anomenaven "pava", i es caracteritzaven per la seva grandària. Quan sentíem com petaven les bombes a Reus o Tarragona, sortíem al carrer totes espantades.

Però, malgrat aquestes estones, hi havia moments en què ens ho passàvem bé, sobretot quan baixaven els soldats i llançaven floretes per les finestres que donaven a la carretera, o quan algú començava a cantar, totes seguíem, això ens feia oblidar, per un moment, aquella greu situació.

- Hi havia alguna fàbrica o taller més a Alcover en aquell moment?

Hi havia cal Dolço, que era una fàbrica de mitjons on ho feien tot a mà. Més amunt del Bar Nou, també hi havia una fàbrica on es trencaven les avellanes amb una màquina i les nous, a mà, que li deien cal Mas Roig. Per últim, recordo la Fundició.

M. MAR LLORET ROIG
SÒNIA MARTÍNEZ NAVARRO

ESMENA: l'article *L'hospital d'Alcover durant la guerra del francès. Notícia documental*, aparegut en el *Butlletí* 79, té una errada en el nom de l'autor. On diu Josep M. Tàrrach i Pujol ha de dir Josep M. T. Grau i Pujol.